

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 192/2013-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. júna 2013 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka v konaní o sťažnosti O. I., V., zastúpeného obchodnou spoločnosťou K., B., konajúcou prostredníctvom konateľ'a a advokáta JUDr. J. K., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 10/2012 zo 6. decembra 2012 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva O. I. podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 10/2012 zo 6. decembra 2012 porušené boli.

2. Z r u š u j e uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 10/2012 zo 6. decembra 2013 a vec v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania O. I. v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) na účet obchodnej spoločnosti K., B., konajúcej prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. J. K. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 192/2013-12 z 27. marca 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie O. I., V. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného obchodnou spoločnosťou K., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. J. K., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 10/2012 zo 6. decembra 2012 (ďalej len „uznesenie zo 6. decembra 2012“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na základe rozsudku Okresného súdu Pezinok č. k. 10 C 16/2009-29 z 15. októbra 2009 (ďalej len „rozsudok z 15. októbra 2009“) bolo manželstvo účastníkov – sťažovateľa a Ing. M. I., B., trvale bytom Česká republika (ďalej len „odporkyňa“), rozvedené a súd zároveň schválil dohodu rodičov o výkone práv a povinností k maloletému B. I., nar. 3. októbra 2006 (ďalej len „maloletý“), ktorý bol zverený do osobnej starostlivosti odporkyne. Sťažovateľ 22. apríla 2010 podal

prostredníctvom svojho právneho zástupcu návrh na súdny výkon rozsudku z 15. októbra 2009. Keďže odporkyňa sťažovateľovi opakovane bránila realizovať jeho rodičovské práva k maloletému, 19. júla 2010 podal na Okresnom súde Pezinok návrh na zmenu rozhodnutia o osobnej starostlivosti o maloletého, ktorý bol z dôvodu miestnej príslušnosti postúpený Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“).

Konanie v predmetnej veci bolo uznesením okresného súdu č. k. 22 P 438/2010-46 z 3. februára 2011 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) zastavené na základe odôvodnenia, podľa ktorého *«Okresný súd Bratislava V zistil z písomného podania matky, že matka s maloletým B. bývajú na adrese... Česká republika a rozhodol na základe ustanovení § 103 O. s. p.; § 104 ods. 1 prvá veta O. s. p.; § 39 ods. 1 zákona č. 97/1963 Z. z; podľa čl. 1 ods. 2 písm. b) a e) Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní o výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej ako „Nariadenie“); podľa ods. 11 Nariadenia; podľa čl. 5 ods. 2 Nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 zo dňa 22. 12. 2000 tak, že obvyklý pobyt maloletého je na území Českej republiky, a pre konanie o zverenie do striedavej starostlivosti nie je daná právomoc slovenských súdov. Súd zastával názor, že ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť preto súd konanie v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení zastavil. V uznesení prvostupňový súd ďalej zastával názor, že kritérium obvyklého pobytu by malo zabezpečiť, aby sa na posudzovanie právneho vzťahu určitej osoby použil ten právny poriadok, s ktorým má fakticky najužšiu väzbu, aby o veci týkajúcej sa určitej osoby konal súd štátu, ktorý je k danej osobe najbližší. Konat' by mal súd v mieste, kde sa osoba prevažne nachádza, aby sa táto osoba bez problémov mohla konania aj fyzicky zúčastniť a súčasne aj miesta, kde sa nachádzajú všetky, alebo väčšina dôkazných prostriedkov potrebných pre rozhodovanie o vzťahu k danej osobe.»*

Sťažovateľ podal v zákonom ustanovenej lehote proti uzneseniu okresného súdu odvolanie z dôvodov uvedených v ustanoveniach § 205 ods. 2 písm. a) a f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 11 CoP 83/2011-55 z 10. mája 2011 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“),

potvrdil uznesenie okresného súdu a v odôvodnení tohto uznesenia „*poukázal na konanie súdu prvého stupňa, ktorý zistil, že vo veci nie sú splnené podmienky, za ktorých je možné vo veci konať. Jednou z podmienok konania je aj právomoc súdu, v danej veci právomoc slovenského súdu na konanie s poukazom no obvyklý pobyt dieťaťa v Českej republike. Uviedol, že pojem obvyklého pobytu sa premietol do zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov (§ 39) a znamená odklon od princípu štátneho občianstva maloletého dieťaťa k princípu obvyklého pobytu maloletého dieťaťa, keď otázku právomoci súdu bolo potrebné posudzovať aj v súlade s oznámením MZV SR č. 344/2002 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov, v spojení s Nariadením...*

poukázal na ustanovenia čl. 5 ods. 1 oznámenia MZV SR č. 344/2002 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov; čl. 5 ods. 2 oznámenia MZV SR č. 344/2002 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov; čl. 8 ods. 1 Nariadenia; čl. 17 Nariadenia a mal za to, že prvostupňový súd správne posúdil nedostatok právomoci súdov SR vo veciach rodičovských práv a povinností k maloletému, a preto správne rozhodol, keď konanie vo veci zastavil.“

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd použitie uvedených právnych predpisov „*nezdôvodnil v príčinnej súvislosti so skutkovým stavom a tým pádom aj podmienky konania nesprávne vyhodnotil“*.

Prostredníctvom svojho právneho zástupcu podal sťažovateľ 15. júna 2011 dovolanie, ktorým požiadal o zrušenie uznesenia krajského súdu, ako aj uznesenia okresného súdu a vrátenie veci okresnému súdu na ďalšie konanie. V podanom dovolaní sťažovateľ uviedol, že zastavením konania v dôsledku chybného právneho posúdenia a nerešpektovania nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 Ú. v. ES z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1347/2000 Ú. v. ES (ďalej len „nariadenie“) dospeli súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci k nesprávnemu záveru o vlastnej nepríslušnosti, čím mu bola v zmysle § 237 písm. f) OSP odňatá možnosť konať pred súdom, a tým došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ taktiež v konaní

o svojom dovolaní uviedol, že uznesenie okresného súdu a uznesenie krajského súdu považuje za nepreskúmateľné a arbitrárne pre nedostatok dôvodov. Krajský súd sa podľa názoru sťažovateľa vôbec nezaoberal tým, prečo v danej situácii nemožno aplikovať ustanovenia článkov 8 ods. 2, 9, 10, 11 a 12 nariadenia, a nezaoberal sa ani nesprávnym právnym záverom okresného súdu, podľa ktorého nariadenie nie je možné aplikovať s poukázaním na čl. 11 a čl. 5 ods. 2 nariadenia, ktorých obsahom je konanie o určení výživného, a bez akéhokoľvek odôvodnenia uznesenie okresného súdu potvrdil.

Z obsahu rozsudku je zrejmé, že krajský súd prijal záver o oprávnenosti presťahovania maloletého do Českej republiky. Sťažovateľ sa však k tomuto záveru krajského súdu nemal možnosť vyjadriť v riadnom konaní. Krajský súd mal uznesenie okresného súdu podľa sťažovateľa zrušiť pre nesprávnosť aplikácie noriem komunitárneho práva, čím by bolo zachované jeho právo na dvojinštančné konanie a nedošlo by k odňatiu jeho možnosti konať pred súdom.

Sťažovateľ ďalej argumentoval, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci nesprávne aplikovali ustanovenia čl. 2 ods. 11, čl. 8 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 9 nariadenia, preto ich právne posúdenie veci považuje za neúplné a nesprávne, pretože vystávaním maloletého do cudziny došlo k občianskoprávnemu únosu, resp. neoprávnenému premiestneniu dieťaťa. Z hľadiska posúdenia tejto skutočnosti pritom nie je rozhodujúce, či je dieťa v čase únosu zverené do osobnej starostlivosti matky, ak matka nemohla bez súhlasu sťažovateľa rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa. Neoprávneným premiestnením dieťaťa došlo k znemožneniu realizácie práva styku s maloletým priznaným mu rozsudkom z 15. októbra 2009 a súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci mali aplikovať čl. 10 nariadenia o zachovaní právomoci slovenských súdov.

Sťažovateľ je toho názoru, že najvyšší súd rozhodol na základe záverov, ktoré možno charakterizovať ako arbitrárne a zjavne neopodstatnené a zároveň nimi taktiež neboli chránené základné práva a slobody, ktoré mali byť chránené v rámci konania pred všeobecnými súdmi. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ zastáva názor, že uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu ním označených práv.

Najvyšší súd považoval uznesenie krajského súdu za riadne odôvodnené a vyhovujúce zákonným požiadavkám a preskúmal najmä dovolaním namietanú argumentáciu, ktorou sťažovateľ namietal odňatie možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f) OSP. V tejto súvislosti dospel najvyšší súd k záveru, podľa ktorého nie je daná právomoc súdov Slovenskej republiky na prerokovanie a rozhodnutie predmetnej veci, a preto krajský súd vec správne a podľa relevantnej právnej normy medzinárodného práva posúdil, keď pre neodstraniteľný nedostatok podmienok konania potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým bolo konanie v predmetnej veci zastavené. Najvyšší súd taktiež obdobne ako súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci dospel k záveru, že v čase podania návrhu na zmenu starostlivosti o maloleté dieťa mal maloletý obvyklý pobyt v Českej republike. Podľa názoru najvyššieho súdu sa súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci správne vysporiadali s určením obvyklého pobytu maloletého napriek tomu, že aj sám najvyšší súd posudzoval túto skutočnosť v kontexte s neprávoplatným rozsudkom Mestského súdu v Brne, ktorý bol následne zmenený rozsudkom Krajského súdu v Brne č. k. 20 Co 651/2011-121 z 13. decembra 2011, ktorým bolo rozhodnuté o navrátení maloletého do miesta jeho obvyklého pobytu v B. v Slovenskej republike, a to z dôvodu jeho neoprávneného vyst'ahovania matkou dieťaťa ako odporkyňou. Rozsudok Mestského súdu v Brne v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Brne nadobudol právoplatnosť 13. februára 2012, teda pred vydaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

Sťažovateľ v rámci argumentácie poukázal aj na odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 131/2011 z 26. apríla 2012, kde tento súd posúdil rovnakú právnu otázku týkajúcu sa obvyklého pobytu maloletého v konaní s identickými účastníkmi v rámci konania o výkon rozhodnutia úplne odlišným spôsobom, čo je v právnom štáte absurdné a neprijateľné (uvedeným uznesením najvyššieho súdu došlo k zrušeniu predchádzajúcich uznesení všeobecných súdov a vráteniu veci na ďalšie konanie okresnému súdu, pretože postupom súdov zúčastnených na rozhodovaní v uvedenej veci bola sťažovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom).

Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 131/2011 z 26. apríla 2012 a jeho právne závery o otázke obvyklého pobytu maloletého bolo v napadnutom uznesení najvyššieho súdu úplne ignorované, keď najvyšší súd bez toho, aby sa zamerlal na správnosť posúdenia obvyklého pobytu maloletého a oprávnenosť premiestnenia maloletého do Českej republiky ako na základné predpoklady na určenie právomoci slovenských súdov, dovolanie sťažovateľa odmietol.

Sťažovateľ na podporu svojich tvrdení o danosti právomoci slovenských súdov v predmetnej veci uviedol, že odporkyňa sa s maloletým presťahovala do Českej republiky 16. júla 2010, jeho návrh na zmenu, resp. úpravu práv a povinností k maloletému bol okresnému súdu doručený 20. júla 2010 a 3 dni pobytu maloletého v Českej republike podľa neho nemohli v žiadnom prípade založiť jeho obvyklý pobyt. Odporkyňa sa navyše do Českej republiky presťahovala napriek výslovnému písomnému nesúhlasu sťažovateľa. Uvedené konanie o úpravu práv a povinností k maloletému bolo rovnako zastavené pre nedostatok právomoci súdu (súd podľa jeho názoru nemohol súhlas s vystáňovaním udeliť, keďže sa už matka vystáňovala). V tejto súvislosti sťažovateľ ďalej poukázal na skutočnosť, že Krajský súd v Brne rozsudkom č. k. 20 Co 651/2011-121 z 13. decembra 2011 rozhodol o návrate maloletého do Slovenskej republiky, a to práve z dôvodu, že jeho premiestnenie bolo neoprávnené, a vyslovil názor, že miestom obvyklého pobytu maloletého je práve Slovenská republika.

Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, v ktorom nebol dostatočne zohľadnený skutkový stav tejto veci a v ňom aplikovaná relevantná právna norma, neobstojí z dôvodu arbitrárnosti a svojvôle najvyššieho súdu pri rozhodovaní.

Sťažovateľ v rámci argumentácie poukázal taktiež na potrebu zjednocovacej praxe všeobecných súdov v obdobných veciach.

Súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci podľa sťažovateľa „bez akéhokolvek zdôvodnenia prijali záver, že maloletý má v Českej republike obvyklý pobyt pričom ignorovali neoprávnenosť vystáňovania. Reflektovali iba na skutočnosť, že maloletý sa

nachádza v Českej republike, pritom aj právoplatným rozhodnutím Krajského súdu v Brne, č. k. 20 Co 651/2011-121 bolo určené, že Maloletý sa má navrátiť na Slovensko, kde je jeho obvyklým pobytom naďalej B. Najvyšší súd Slovenskej republiky argumentácii súdov nižšieho stupňa bez ďalšieho prisvedčil.

Napadané rozhodnutie je teda v nadväznosti na rozhodnutia súdov nižších stupňov nedostatočne zdôvodnené a nesprávne interpretuje normy komunitárneho práva...“.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ústavnému súdu navrhol, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že jeho základné práva podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli napadnutým uznesením najvyššieho súdu porušené, zruší uvedené uznesenie a vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie a uhradí mu trovy právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k predmetnej sťažnosti podaním zo 14. mája 2013 vyjadril najvyšší súd prostredníctvom svojho predsedu. Predseda najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa v podstatnom uviedol: *„Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, pričom jeho výklad a závery nie sú svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Z obsahu napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd sa námietkami dovolateľa zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľ v tomto konaní dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. V tejto súvislosti už*

ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasni skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05). Je však faktom, že najvyšší súd sa nevyporiadal s existenciou už vydaného uznesenia sp. zn. 4 Cdo 131/2011 z 26. 4. 2012, ktoré rieši otázku právomoci vo vzťahu k totožným účastníkom konania.“

Predseda najvyššieho súdu ústavnému súdu na základe jeho žiadosti taktiež oznámil, že netrvá na tom, aby ústavný súd konal vo veci samej na verejnom ústnom pojednávaní a súhlasí s upustením od neho.

Právny zástupca v podaní z 31. mája 2013 ústavnému súdu oznámil, že netrvá na tom, aby sa v tejto veci konalo ústne pojednávanie. Zároveň sa v ňom právny zástupca sťažovateľa vyjadril k stanovisku predsedu najvyššieho súdu zo 14. mája 2013, keď uviedol, že sa „v žiadnom prípade nestotožňuje s tvrdením, že napadnuté uznesenie obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, pričom jeho výklad a závery nie sú svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené. Sťažovateľ má totiž za to, že zo skutočností uvedených v sťažnosti Sťažovateľa nepochybne vyplýva, že základné práva a právom chránené záujmy Sťažovateľa boli porušené, a že toto porušenie spočíva najmä v arbitrárnosti napadnutého uznesenia a jeho nedostatočnom odôvodnení. Na základe uvedeného Sťažovateľ poukazuje na to, že sám predseda najvyššieho súdu vo vyjadrení uznáva a dáva Sťažovateľovi za pravdu, že sa najvyšší súd vôbec nevyporiadal s existenciou už vydaného uznesenia sp. zn. 4 Cdo 131/2011 zo dňa 26. 04. 2012, ktoré rieši otázku právomoci vo vzťahu k totožným účastníkom konania.“

II.

Priebeh konania o návrhu sťažovateľa ako otca maloletého dieťaťa na zmenu rozhodnutia o osobnej starostlivosti zverením maloletého do striedavej starostlivosti oboch rodičov

Uznesením okresného súdu bolo konanie o návrhu sťažovateľa ako otca maloletého dieťaťa na zmenu rozhodnutia o osobnej starostlivosti zverením maloletého do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov zastavené a žiadnemu z účastníkov okresný súd nepriznal právo na náhradu trov konania.

V odôvodnení svojho uznesenia okresný súd poukázal na § 103, § 104 ods. 1 prvú vetu OSP, § 39 ods. 1 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov, čl. 1 ods. 2 písm. b) a e) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1347/2000 a čl. 5 ods. 2 nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, a následne uzavrel, že v danej veci nie je daná právomoc slovenských súdov, pretože obvyklý pobyt maloletého je na území Českej republiky a konanie o zverenie do striedavej starostlivosti je konaním starostlivosti súdu o maloletých. Vzhľadom na skutočnosť, že v danom prípade ide o neodstraniteľný nedostatok podmienky konania, okresný súd konanie v predmetnej veci zastavil.

Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu z 3. februára 2011 odvolanie.

Krajský súd uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu ako vecne správne. V odôvodnení svojho uznesenia sa krajský súd odvolal na identické ustanovenia právnych predpisov, na ktoré poukázal okresný súd v rámci odôvodnenia svojho uznesenia a následne dospel k záveru, že *„V danej veci jednoznačne obvyklým pobytom maloletého je Česká republika, kde maloletý s matkou od roku 2010 žije a navštevuje materskú školu, a kde podľa vyjadrenia matky má úmysel aj trvale sa zdržiavať.“* Na podporu svojich záverov

krajský súd poukázal na skutočnosť, že k rovnakým záverom dospel aj iný senát krajského súdu v rozhodnutí vo veci sp. zn. 18 CoE 702/2010 z 23. decembra 2010.

Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, v ktorom sťažovateľ predložil najvyššiemu súdu argumentáciu, v ktorej namietal porušenie § 237 písm. f) OSP, v dôsledku čoho mu bolo odopreté základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ v dovolaní predovšetkým namietal, že predmetná vec spadala do vecnej pôsobnosti nariadenia, ďalej že krajský súd pri svojom rozhodovaní zrejme prijal záver o oprávnenosti presťahovania maloletého do Českej republiky, avšak ignoroval čl. 8 ods. 2 a čl. 9, 10 a 12 nariadenia, že vystávaním maloletého do cudziny došlo bez súhlasu sťažovateľa k občianskoprávnemu únosu, resp. neoprávnenému premiestneniu dieťaťa v zmysle čl. 2 ods. 11 nariadenia, a preto sú štátne orgány povinné aplikovať čl. 10 nariadenia o zachovaní právomoci slovenských súdov.

Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že zastavenie konania bez zákonného dôvodu je vždy odňatím možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f) OSP a zároveň odopretím práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zotrval na tvrdení, podľa ktorého je v danej veci zachovaná príslušnosť súdov Slovenskej republiky, pretože nedal súhlas s vystávaním maloletého, a z tohto dôvodu je rozhodnutie o zastavení konania podľa § 104 ods. 1 OSP nezákonné.

Matka maloletého (odporkyňa) v rámci svojho vyjadrenia k dovolaniu predložila najvyššiemu súdu rozsudok Mestského súdu v Brne č. k. 40 Nc 2059/2011-77 z 11. augusta 2011 v konaní o vydanie rozhodnutia o navrátenie dieťaťa, ktorým bol návrh sťažovateľa, aby sa maloletý navrátil do Slovenskej republiky, zamietnutý.

Najvyšší súd o dovolaní sťažovateľa rozhodol svojim uznesením, v ktorom vo vzťahu k sťažovateľovej námietke, podľa ktorej mu súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci odňali možnosť konať pred súdom, v podstatnom uviedol:

„V predmetnej veci však súdy nižších stupňov skúmali podmienky, za ktorých môžu konať vo veci a správne dospeli k záveru, že nie je daná právomoc slovenských súdov, vychádzajúc z predmetu konania vo vzťahu k úprave medzinárodného práva, a správne následne dospeli k záveru, že ide o neodstrániteľný nedostatok podmienok konania, kedy súd musí konanie vždy zastaviť.

Odvolačí súd správne vychádzal z komplementárneho vzťahu nariadenia k Dohovoru, čo znamená, že v rámci Európskej únie sa prednostne použije nariadenie, tzv. Brusel II bis, pre rovnaký okruh otázok, ktoré rieši Dohovor.

Podľa Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenia“) článku 8 ods. 1 súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.

Dovolací súd zhodne s názorom súdov nižších stupňovospel k záveru, že v čase podania návrhu na zmenu starostlivosti o maloleté dieťa a to na starostlivosť striedavú, mal maloletý obvyklý pobyt v Českej republike. Obvyklý pobyt sa určuje podľa kritérií trvania, pravidelnosti, podmienok a dôvodu fyzickej prítomnosti dieťaťa v danom štáte, pričom sa berú do úvahy miesto a podmienky školskej dochádzky dieťaťa, ako aj rodinné a sociálne väzby v danom štáte. S týmito skutočnosťami sa riadne vysporiadali nižšie súdy a dovolací súd ich vyhodnotil i v kontexte konania o návrat maloletého do Slovenskej republiky, ktoré začal otec maloletého tesne pred uplynutím jedného roka od podania návrhu na zmenu starostlivosti (vid' rozsudok Mestského súdu v Brne z 11. augusta 2011 sp. zn. 40 P a Nc 156/2011)

Preto ak súd prvého stupňa zastavil konanie pre nedostatok právomoci konať a odvolací súd toto jeho rozhodnutie ako vecne správne potvrdil, neodňal dovolateľovi prístup k súdu a ani možnosť pred súdom konať, ale z uvedeného je zrejmé, že na konanie o návrhu na zmenu starostlivosti o maloleté dieťa, sú príslušné súdy v krajine jeho obvyklého pobytu, t. j. v Českej republike.“

Vo vzťahu k námietke sťažovateľa týkajúcej sa nedostatočného odôvodnenia písomného vyhotovenia uznesenia krajského súdu najvyšší súd dospel k týmto záverom:

„Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu zodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení. Odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia dalo odpoveď na relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany dovolateľa, keď v dostatočnom rozsahu zodpovedalo, prečo odvolací súd potvrdil uznesenie o zastavení konania pre nedostatok právomoci slovenských súdov na konanie vo veci. Rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam.

Skutočnosť, že by rozhodnutie prípadne aj spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci, prípadne že by konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, môže byť len odôvodnením dovolania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/, c/ O. s. p. v prípade, ak je dovolanie prípustné, a nie dôvodom jeho prípustnosti podľa § 236 a nasl. O. s. p.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dôvodom, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O. s. p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). Aj za predpokladu, že by tvrdenia dovolateľa boli opodstatnené, mohli mať za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého uznesenia, ale nezakladali by súčasne prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O. s. p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesné prípustné, ale o taký prípad v danej veci nejde.

Vzhľadom na uvedené možno preto zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodit' z ustanovenia § 239 O. s. p. a iné vady konania v zmysle § 237 O. s. p. neboli dovolacím súdom zistené. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie v súlade s § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 5 O. s. p., ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol.“

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by,

vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2, čl. 152 ods. 4).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/2000, I. ÚS 17/01).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

2. Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie základných práv zaručených čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. K porušeniu uvedených práv malo dôjsť v dôsledku toho, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci sa nevysporiadali s argumentáciou sťažovateľa týkajúcou sa možnosti aplikácie ustanovenia čl. 8 ods. 2, 9, 10, 11 a čl. 12 nariadenia, tým dospeli k nesprávnym záverom o vlastnej príslušnosti, čím mu odňali možnosť konať pred súdom, a preto uznesenie najvyššieho súdu považuje za nepreskúmateľné a arbitrárne pre nedostatok dôvodov.

Najvyšší súd v konaní o sťažovateľovej veci preskúmaval uznesenie krajského súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu o zastavení konania pre nesplnenie neodstrániteľnej podmienky konania – nedostatok právomoci.

V rámci podaného dovolania sťažovateľ predložil najvyššiemu súdu argumentáciu, v ktorej namietal porušenie § 237 písm. f) OSP, v dôsledku čoho mu bolo odopreté právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ v dovolaní predovšetkým namietal, že predmetná vec spadala do vecnej pôsobnosti nariadenia, ďalej že krajský súd pri svojom rozhodovaní zrejme prijal záver o oprávnenosti presťahovania maloletého do Českej republiky, avšak ignoroval čl. 8 ods. 2, čl. 9 a čl. 10 nariadenia, že vystávaním maloletého do cudziny došlo bez súhlasu sťažovateľa k občianskoprávnemu únosu, resp. neoprávnenému premiestneniu dieťaťa v zmysle čl. 2 ods. 11 nariadenia, a preto sú štátne orgány povinné aplikovať čl. 10 nariadenia o zachovaní právomoci slovenských súdov.

Podstatnou pre rozhodnutie najvyššieho súdu v tejto veci bola otázka, či súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci pri skúmaní splnenia podmienok konania dospeli k správne záveru o nepríslušnosti slovenských súdov na jej prerokovanie a rozhodnutie, ktorý odvodili na základe prijatia záveru o tom, že miestom obvyklého pobytu maloletého je Česká republika.

Z obsahu uznesenia najvyššieho súdu je zrejmé, že najvyšší súd v uznesení dospel k zhodnému názoru ako súdy nižšieho stupňa zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci, podľa ktorého obvyklým pobytom maloletého je Česká republika. Uvedený záver najvyšší súd vo svojom uznesení odôvodnil takto: „Dovolací súd zhodne s názorom súdov nižších stupňov dospel k záveru, že v čase podania návrhu na zmenu starostlivosti o maloleté dieťa a to na starostlivosť striedavú, mal maloletý obvyklý pobyt v Českej republike. Obvyklý pobyt sa určuje podľa kritérií trvania, pravidelnosti, podmienok a dôvodu fyzickej prítomnosti dieťaťa v danom štáte, pričom sa berú do úvahy miesto a podmienky školskej dochádzky dieťaťa, ako aj rodinné a sociálne väzby v danom štáte. S týmito skutočnosťami sa riadne vysporiadali nižšie súdy a dovolací súd ich vyhodnotil i v kontexte konania o návrat maloletého do Slovenskej republiky, ktoré začal otec maloletého tesne pred uplynutím jedného roka od podania návrhu na zmenu starostlivosti (viď rozsudok Mestského súdu v Brne z 11. augusta 2011 sp. zn. 40 P a Nc 156/2011)“.

Súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci pri skúmaní svojej právomoci v súlade s čl. 1 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 7 ods. 2 druhou vetou ústavy a § 2 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov správne aplikovali ustanovenia nariadenia, ktoré má prednosť pred vnútroštátnou právnou úpravou.

Podľa odseku 12 nariadenia kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.

Podľa čl. 8 ods. 1 a 2 nariadenia majú súdy členského štátu právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania. Odsek 1 sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12.

Podľa čl. 9 ods. 1 nariadenia keď sa dieťa oprávnené presťahuje z jedného členského štátu do iného členského štátu a nadobudne tam nový obvyklý pobyt, súdy členského štátu

pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa si zachovávajú ako výnimku z článku 8 právomoc počas trojmesačného obdobia po presťahovaní vo veci zmeny rozsudku o práve styku, ktorý bol vydaný v tomto členskom štáte predtým, ako sa dieťa presťahovalo, ak nositeľ práva styku na základe rozsudku o práve styku má naďalej svoje obvyklý pobyt v členskom štáte pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa.

Podľa čl. 9 ods. 2 nariadenia sa odsek 1 neuplatňuje, ak sa nositeľ práva styku, ktorý je uvedený v odseku 1, podrobil právomoci súdov členského štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa účasťou na konaní pred týmito súdmi bez toho, aby namietal ich právomoc.

Podľa čl. 10 nariadenia v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte a:

a) každá osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo, sa zmieril s premiestnením alebo zadržaním,

alebo

b) dieťa sa zdržiavalo v tomto inom členskom štáte najmenej jeden rok potom, ako sa osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo, dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, dieťa sa usadilo v novom prostredí a je splnená najmenej jedna z týchto podmienok...

Z uvedeného je zrejmé, že právomoc súdov členských štátov vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu je upravená čl. 8 nariadenia a okolnosťou podstatnou pre jej určenie je miesto obvyklého pobytu dieťaťa v danom členskom štáte v čase začatia konania s výhradou ustanovení čl. 9, 10 a 12 nariadenia, ktoré riešia zachovanie právomoci súdov členského štátu pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa v prípadoch oprávneného presťahovania, ako aj neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa.

Podstatným pre určenie právomoci súdu členského štátu vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu (vrátane konania vo veciach starostlivosti o maloletého), ktoré zmenilo pôvodné miesto svojho obvyklého pobytu, je nevyhnutne zodpovedanie otázky oprávnenosti presťahovania maloletého resp. jeho neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania, pretože až po zodpovedaní tejto otázky je možné určiť miesto obvyklého pobytu maloletého.

Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu je zrejmé, že tento súd potvrdil ako vecne správne uznesenie krajského súdu, ktorý pri skúmaní svojej právomoci aplikoval čl. 8 ods. 1 nariadenia a ako miesto obvyklého pobytu maloletého určil Českú republiku. K záveru o určení miesta obvyklého pobytu maloletého pritom krajský súd dospel bez toho, aby v súlade s odsekom 2 článkom 8 preskúmal výhrady ustanovené v čl. 9, čl. 10 a čl. 12, t. j. bez preskúmania otázky oprávnenosti presťahovania maloletého, resp. neoprávnenosti jeho premiestnenia alebo zadržiavania. Vo vzťahu k zodpovedaniu tejto otázky sa totiž ako v uznesení najvyššieho súdu, tak ani v uznesení krajského súdu a uznesení okresného súdu nenachádzajú žiadne relevantné skutkové zistenia.

Najvyšší súd v odôvodnení svojho uznesenia uviedol, že predmetnú vec posúdil i s prihliadnutím na konanie vedené na základe návrhu sťažovateľa o návrat maloletého do Slovenskej republiky a v tejto súvislosti poukázal na neprávoplatný rozsudok Mestského súdu v Brne č. k. 40 Nc 2509/2011-77 z 11. augusta 2011, ktorým rozhodol o zamietnutí žaloby sťažovateľa o navrátenie maloletého, ktorý však bol už v čase rozhodovania najvyššieho súdu zmenený na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom Krajského súdu v Brne č. k. 20 Co 651/2011-121 z 13. decembra 2011 tak, že tento súd nariadil navrátenie maloletého do miesta jeho obvyklého bydliska v meste B., Slovenská republika.

Z uvedeného vyplýva, že najvyšší súd pri rozhodovaní tejto veci nezohľadnil, že súdy zúčastnené na jej rozhodovaní záver o nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie prijali na základe nesprávnej aplikácie nariadenia a bez toho, aby v konaní pred nimi boli zistené a preukázané skutočnosti relevantné pre prijatie takéhoto záveru. Podľa uznesenia najvyššieho súdu právomoc prerokovať a rozhodnúť

predmetnú vec patrí príslušnému českému súdu, a to napriek tomu, že rozsudkom Krajského súdu v Brne č. k. 20 Co 651/2011-121 z 13. decembra 2011, ktorý nadobudol právoplatnosť 13. februára 2012, t. j. ešte pred vydaním uznesenia najvyššieho súdu, bolo rozhodnuté o navrátení maloletého do miesta jeho obvyklého pobytu v B., z čoho vyplýva, že právomoc prerokovať a rozhodnúť veci týkajúce sa maloletého sťažovateľa patrí príslušnému slovenskému súdu. Najvyšší súd teda posúdil analogickú, resp. tú istú právnu otázku (otázku obvyklého pobytu maloletého, ktorá predstavuje rozhodujúcu skutočnosť pri určení príslušnosti súdu) podstatne odlišným spôsobom ako Krajský súd v Brne, a to bez toho, aby sa touto skutočnosťou v rámci odôvodnenia svojho uznesenia akýmkoľvek spôsobom zaoberal.

V tejto súvislosti je potrebné taktiež prisvedčiť argumentácii sťažovateľa, podľa ktorej najvyšší súd ignoroval taktiež právne závery obsiahnuté v jeho uznesení sp. zn. 4 Cdo 131/2011 z 26. apríla 2012, v ktorom sa tento súd vysporiadal s otázkou právomoci súdov vo veci týkajúcej sa tých istých účastníkov konania iným spôsobom, keď uviedol, že povinnosťou súdu pri posúdení otázky obvyklého pobytu na území určitého štátu je vysporiadať sa so všetkými relevantnými skutočnosťami konkrétneho prípadu a v prípade maloletého musí skúmať miesto jeho obvyklého pobytu s prihliadnutím na skutočnosť, kde sa má zdržovať na základe dohody rodičov alebo iných rozhodných skutočností, pričom dočasné či protiprávne opatrenia jedného z rodičov pri určení miesta obvyklého pobytu dieťaťa nemajú vplyv, resp. bez ďalšieho nič nemenia. V tejto súvislosti najvyšší súd poukázal na právne závery uvedené v rozsudku z 22. decembra 2010 vo veci Barbara Mercredi/Richard Chaffe, z ktorého vyplýva, že samotné presťahovanie sa do iného štátu nezakladá samo osebe automaticky obvyklý pobyt maloletého premiestneného bez súhlasu druhého rodiča, resp. dohody rodičov. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd v uznesení sp. zn. 4 Cdo 131/2011 z 26. apríla 2012 následne konštatoval, že bez náležitých skutkových zistení (v naznačenom smere) je záver súdov nižších stupňov rozhodujúcich v uvedenej veci o nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky vo veci konať predčasný.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že z ústavnoprávneho hľadiska vo veci sťažovateľa tak vznikol stav, v ktorom v dôsledku dvoch navzájom si kolidujúcich rozhodnutí je vážne narušená právna istota sťažovateľa týkajúca sa existencie súdu, ktorý by bol oprávnený rozhodnúť vo veci rodičovských práv a povinností k maloletému, resp. vo veci ním podaného návrhu, ktorý je určite neželateľný.

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že v rámci svojej judikatúry už vo svojom uznesení sp. zn. I. ÚS 62/97 z 8. októbra 1997 vyslovil, že zmyslom ústavného práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť. K odopretiu súdnej ochrany preto nedochádza, ak osobe bolo umožnené domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na prvostupňovom súde, odvolacom súde a napokon na dovolacom súde za predpokladu, že tieto sudy vo veci riadne konali a rozhodli.

Keďže odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu nemožno považovať za dostatočné po skutkovej ani po právnej stránke, pretože ním došlo k odňatiu možnosti sťažovateľa konať pred súdom, ústavný súd vyslovil, že najvyšší súd svojím uznesením porušil právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ taktiež namietal porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 41 ods. 4 ústavy, v zmysle ktorého právnu ochranu požíva aj právo rodiča na starostlivosť o deti a ich výchovu. Štátu z uvedeného ustanovenia ústavy vyplýva povinnosť aktívne zabezpečiť opatrenia na efektívnu ochranu uvedeného základného práva v medziach čl. 51 ods. 1 ústavy, t. z. v medziach zákonov, ktoré toto právo vykonávajú. Uznesením najvyššieho súdu bola sťažovateľovi odňatá možnosť domáhať sa ochrany svojich rodičovských práv pred súdom. Ústavný súd preto dospel k záveru, že najvyšší súd tým, že sťažovateľovi neposkytol primeranú právnu ochranu v predmetnej veci, zasiahol aj do jeho základného práva vyplývajúceho z čl. 41 ods. 4 ústavy.

3. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy), a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Keďže ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak zároveň aj toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Po vrátení veci na ďalšie konanie najvyšší súd bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde) vyjadrenými v II. časti tohto nálezu a jeho povinnosťou bude najmä odstrániť vytykané nedostatky a rešpektovať pritom relevantné ústavné princípy.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli podľa odseku 1 porušené, primerané finančné zadostučinenie. Keďže sťažovateľ nežiadal o priznanie finančného zadostučinenia, ústavný súd o tejto otázke nerozhodoval.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním obchodnou spoločnosťou K., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. J. K.

Ústavný súd v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2013 predstavovala sumu iba 130,16 € a režijný paušál 7,81 €.

Ústavný súd sťažovateľovi priznal úhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti) za každý úkon právnej služby po 130,16 €, t. j. spolu v sume 260,32 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,81 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje celkovú sumu 275,94 €.

Najvyšší súd je povinný uhradiť trovy konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) podľa bodu 3 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. júna 2013